

Jaarverslag 2024

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	2
2. De Kerngroep CvT	3
2.1 De samenstelling van de Kerngroep CvT	3
2.2 Vergaderingen van de Kerngroep CvT	4
2.3 Voortgang met betrekking tot Sociale Veiligheid	6
2.4 Rode draad en evaluatie Jaarverslagen CvT's 2023	6
3. Landelijke themadag CvT	8
4. Overleg met de voorzitters van de CvT's	8
5. Overleg met externe partijen	9
5.1 Directeur Generaal Dienst Justitiële Inrichtingen	9
5.2 Minister voor Rechtsbescherming/Staatssecretaris Justitie en Veiligheid	10
5.3 Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming	11
5.4 Inspectie Justitie en Veiligheid	12
5.5 Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd	13
5.6 Nationaal Preventie Mechanisme	13
5.7 Nationale Ombudsman	14
7. Overige activiteiten	15
7.1 Signalen en vragen van CvT's	15
7.2 Werkbezoek aan RJJI Den Hey Acker	15
7.3 Werkbezoek aan PI Sittard, op uitnodiging van CvT PI Sittard	15
7.4 Gedeeld met de CvT leden ter kennisgeving	15
8. Jaarcijfers 2024	16
8.1 Ontwikkeling in het aantal klachten en het aantal uitspraken beklagcommissies	16
8.1 Stijging/daling klachten per jaar en per sector over de periode 2012-2024	17
8.2 Jaaroverzicht 2024 klachten, grieven en grief naar klacht per sector	19
8.3 Jaaroverzicht 2024 klachten per sector en per onderwerp	21
8.5 Top 5 onderwerpen per sector in 2024	25

1.Voorwoord

De Kerngroep Commissies van Toezicht (voorheen Klankbordgroep CvT's) heeft als doel de kwaliteit van het maatschappelijk toezicht door de commissies van toezicht (CvT) te bevorderen. Zij doet dit door als intermediair contacten te leggen en te onderhouden met ketenpartners, waar gewenst contacten te leggen tussen de CvT's, de landelijke themadag te organiseren en middels onder meer nieuwsberichten van de Kerngroep CvT (aan CvT leden) en via het Kenniscentrum CvT relevante kennis en informatie aan te bieden.

De belangrijkste activiteiten in 2024, die in het jaarverslag worden toegelicht, waren:

- *overleggen met de minister voor Rechtsbescherming, de heer F.M. Weerwind, en de opvolgende Staatssecretaris mevrouw I. Coenradie*
- *2 halfjaarlijkse overleggen met directeur-generaal DJI, de heer W. Saris, over onder meer sociale veiligheid en de rol van de commissies van toezicht,*
- *overleggen met diverse ketenpartners,*
- *voorzittersoverleggen, per sector en regio, juni 2024 en november 2024.*

Verder heeft er een wisseling in de samenstelling van de Kerngroep CvT plaatsgevonden en heeft Herpert Trouw per 31 december 2024 vanwege het aflopen van zijn termijnen, de voorzittersrol overgedragen aan ondergetekende, Jozien Schrale-Oranje.

De stijging van het aantal klachten en grieven, mede als gevolg van het personeelstekort bij de inrichtingen heeft ook geleid tot een zwaardere belasting voor de commissies van toezicht in bemiddeling en afhandeling van klachten.

De Kerngroep CvT heeft in de voorzittersoverleggen en bij de themadag kunnen vaststellen dat er in het land een grote betrokkenheid is van de CvT leden bij het werken als toezichthouder en beklagrechter, waarvoor dank. Dit motiveert de Kerngroep om het werk voor de commissies onverminderd voort te zetten.

Utrecht,

*Jozien Schrale-Oranje
Voorzitter Kerngroep CvT*

2. De Kerngroep CvT

2.1 De samenstelling van de Kerngroep CvT

De samenstelling van de Kerngroep CvT is in 2024 gevormd uit een vertegenwoordiging van de verschillende sectoren; Forensische Zorg, Gevangeniswezen (inclusief bijzondere voorzieningen als DV&O), Jeugd en Vreemdelingenbewaring.

In 2024 was de samenstelling van de Kerngroep CvT als volgt;

Voorzitter/sector Gevangeniswezen

- De heer H.E. (Herpert) Trouw (lid sinds 1-6-2021)
Voorzitter CvT PI Utrecht, locatie Nieuwersluis

Vicevoorzitter/sector Gevangeniswezen

- Mevrouw J.P. (Jozien) Schrale-Oranje (lid sinds 1-6-2021)
Voorzitter CvT PI Ter Apel
- De heer W. (Winfried) Felix (lid van 1-6-2024 tot en met 1-10-2024)
Voorzitter CvT PI Arnhem

Sector Forensische Zorg

- De heer A. (Adrie) Lesuis (lid sinds 1-4-2018, einde lidmaatschap per 31-5-2024)
Voorzitter CvT FPC De Kijvelanden
Lid van de redactieraad van het Kenniscentrum CvT
- De heer F. Langeraar (lid sinds 1-6-2024)
Voorzitter CvT FPC Oostvaarderskliniek
Lid van de redactieraad van het Kenniscentrum CvT

Sector Gevangeniswezen

- Mevrouw M.J. (Marie-José) Huis in 't Veld (lid sinds 1-6-2021)
Lid CvT PI Almelo

Sector Jeugd

- De heer M.E. (Marcel) Companjen (lid sinds 1-5-2022)
Voorzitter en beklagrechter CvT JJI Lelystad
- Mevrouw M. (Marjolein) Herweijer (lid sinds 16-5-2024)
Lid CvT FPC Teylingereind

Sector Vreemdelingenbewaring

- De heer P. (Paul) Hesseling (lid sinds 16-11-2023)
Voorzitter CvT Detentiecentrum Rotterdam

Sinds maart 2023 is mevrouw G. (Gerdie) van den Berg de secretaris van de Kerngroep CvT. Daarnaast is zij landelijk coördinator CvT en hoofdredacteur van het Kenniscentrum CvT. Per september 2023 wordt de Kerngroep CvT verder door DJI-liaison mevrouw A. (Anne) Zendman bijgestaan.

In het verslagjaar 2024 namen Herpert Trouw en Adrie Lesuis afscheid van de Kerngroep CvT en zijn Marjolein Herweijer, Frits Langeraar en Winfried Felix als nieuwe leden benoemd. Van Winfried Felix is per oktober 2024 afscheid genomen.

2.2 Vergaderingen van de Kerngroep CvT

Reguliere vergaderingen

In 2024 is de Kerngroep CvT tien keer bij elkaar gekomen voor reguliere vergaderingen bij de Rechtbank Midden-Nederland, locatie Utrecht. Op 23 augustus heeft de Kerngroep CvT de vergadering gecombineerd met een werkbezoek aan het Pieter Baan Centrum.

Ook voor 2025 heeft de Kerngroep CvT de wens om 1 á 2 vergaderingen 'op locatie' in te plannen, bij en als gast van een CvT van een inrichting. Door de gesprekken en de inzichten die dan ontstaan wordt de verbinding tussen het werkveld van de Kerngroep CvT en de lokale CvT's groter.

Vergadering Kerngroep CvT – 18 januari 2024

In deze vergadering heeft er een evaluatie van de Landelijke Themadag plaatsgevonden. Verder heeft de Kerngroep gereflecteerd op het jaar 2023.

Vergadering Kerngroep CvT – 15 februari 2024

Ter vergadering is de portefeuilleverdeling onder de leden van de Kerngroep besproken. Tijdens een werkbezoek aan de CvT PI Almelo is een vraag over vacatiegelden besproken, wanneer hanteer je welke categorie voor het declareren. Deze vraag is besproken en besloten is de vraag voor te leggen aan DJI.

Vergadering Kerngroep CvT – 21 maart 2024

In deze vergadering is het conceptvoorstel van DJI over de opleiding Sociale Veiligheid voor CvT leden besproken. Door de Kerngroep is daar een inhoudelijke reactie op gegeven die er kortweg op neerkomt dat het niet om een uitgebreide opleiding moet gaan die te vergelijken is met een opleiding voor een vertrouwenspersoon, maar dat het om een opleiding moet gaan waarin de CvT leden inzicht kunnen krijgen in de diverse aspecten van ongewenst grensoverschrijdend gedrag en hoe dit kan worden gesignaleerd. Daarnaast is besloten dat de voorzittersoverleggen dit jaar 2 x worden ingepland.

Vergadering Kerngroep CvT – 18 april 2024

Een agendapunt op deze vergadering was de brief van DGDJI Wim Saris over de capaciteit bij DJI en het plaatsen van gedetineerden. De inhoud daarvan neemt de Kerngroep CvT voor kennisgeving aan. Besproken wordt dat het een zorgelijke situatie is en dat de uitwerking direct invloed heeft op de (leef)situatie in de inrichtingen en daarmee ook op de werkzaamheden van de CvT's. Het werkplan opgemaakt aan de hand van het Beleidsplan 2024-2026 is vastgesteld en de onderwerpen voor de voorzittersoverleggen zijn besproken.

Vergadering Kerngroep CvT – 16 mei 2024

In dit overleg heeft Anne van Eijndhoven als coördinator van het Nationaal Preventie Mechanisme (hierna NPM) de leden van de Kerngroep bijgepraat over de ontwikkelingen bij het NPM. Het NPM kijkt goed naar wat zij kunnen toevoegen in het toezichtveld. Als thema hanteren ze het komende jaar isoleren/separeren/afzondering in alle verschillende sectoren van vrijheidsbeneming. Er vindt overleg plaats met andere inspecties over waar een onderzoek plaats gaat vinden zodat er zo min mogelijk dubbele onderzoeken voorkomen. Het doel van een onderzoek van het NPM is het voorkomen van mogelijke vormen van onmenselijke behandeling. Ze gaan het gesprek aan over hoe je negatieve effecten kunt voorkomen. Als er signalen bij CvT's bekend zijn, die mogelijk voor het NPM van belang kunnen zijn, ontvangen ze die graag.

Vergadering Kerngroep CvT – 20 juni 2024

Na ruim 6 jaren lid te zijn geweest van de Kerngroep, is afscheid genomen van Adrie Lesuis, omdat zijn termijn er op zit. Adrie is lid en voorzitter geweest van CvT FPC de Kijvelanden en vertegenwoordigde daarmee de forensische sector in de Kerngroep. Adrie Lesuis is in juni 2024 opgevolgd door Frits Langeraar, als vertegenwoordiger van de forensische sector. Frits is sinds 2022 lid van CvT De Oostvaarderskliniek. Frits heeft in het verleden bij DJI gewerkt en kent de gesloten wereld dus ook van die kant. Hij is inmiddels al jaren theoloog.

Naast Frits is Marjolein Herweijer gestart als nieuw lid van de Kerngroep. Marjolein is sinds februari 2020 lid van de CvT van JJI Teylingereind en zal, samen met Marcel Companjen, de CvT's van de jeugdinrichtingen vertegenwoordigen. Marjolein is wetgevingsjurist en heeft werkervaring opgedaan bij diverse ketenpartners. Voor het gevangeniswezen is Winfried Felix gestart als nieuw lid. Winfried is sinds januari 2020 lid en sinds anderhalf jaar voorzitter van de CvT van PI Arnhem. Hij heeft ruime ervaring als gevangenisarts en is (gepensioneerd) huisarts.

Vergadering Kerngroep CvT – 23 september 2024 – werkbezoek Pieter Baan Centrum

Op 23 augustus heeft een werkbezoek van de bijna voltallige Kerngroep CvT aan het Pieter Baan Centrum (hierna PBC) plaatsgevonden. Na een korte vergadering van de Kerngroep waarbij een aantal interne zaken, zoals de onderlinge werkverdeling, zijn besproken, zijn de directeur en het hoofd juridische zaken aangesloten. Zij hebben ons uitleg gegeven over onder meer de gang van zaken in de inrichting, het onderzoekstraject en wie de betrokken professionals zijn. Daarna heeft een groepsleider ons een rondleiding door de inrichting en uitleg gegeven over zijn werkzaamheden als groepsleider. Het is als een zeer interessant en waardevol bezoek ervaren. In het PBC, een Huis van Bewaring met een capaciteit van 30 cellen, met een onderzoeksopdracht afkomstig van een rechter, gaan de zaken echt anders dan in een reguliere inrichting. Observandi wonen in groepen van 6 tot 9 personen, gedurende een 6 tal weken met elkaar op 1 afdeling, ongeacht het regime van herkomst. Dat loopt allemaal door elkaar. Iedere week is er nieuwe instroom en uitstroom, met alle dynamiek die dat met zich meebrengt. Ook mannen en vrouwen worden bij elkaar geplaatst. Het doel van het verblijf is uiteraard anders dan in een "gewoon" Huis van Bewaring of een gevangenis. En dat brengt een geheel andere leefomgeving en omgang met zich mee. Uit het gesprek wat vervolgens heeft plaatsgevonden met een lid van de commissie van toezicht bij het PBC, blijkt dat er weinig klachten binnenkomen. Hij heeft verder onder meer verteld dat de huisregels zijn herschreven en in een meer begrijpelijke taal zijn vastgelegd. Ook is de CvT bezig om de procedure omtrent de dwangbehandeling goed vast te leggen, zodat uiteindelijk voor een ieder duidelijk is wat men kan verwachten en wat er moet gebeuren.

Vergadering Kerngroep CvT – 19 september 2024

Op 19 september 2024 is onder meer gesproken over de analyse van de jaarverslagen. Aan de hand daarvan is een rode draad opgesteld, die in navolgende overleggen onder meer aan de Directeur Generaal DJI en de Staatssecretaris is overhandigd. De berichtgeving in de BONJO van augustus 2024 is ook onderwerp van gesprek geweest. Besproken is dat het goed is een kennismakingsgesprek tussen de voorzitter, vicevoorzitter en de BONJO te plannen.

Vergadering Kerngroep CvT d.d. 17 oktober 2024

Deze vergadering is wegens afwezigheid en ziekte van meerdere deelnemers, geannuleerd.

Vergadering Kerngroep CvT d.d. 14 november 2024

In dit overleg is onder meer gesproken over de rode draad in en de evaluatie van de jaarverslagen 2023.

Vergadering Kerngroep CvT d.d. 13 december 2024 – afscheid van de voorzitter Herpert Trouw

In het laatste overleg onder voorzitterschap van Herpert Trouw is onder meer de stand van zaken van project opleidingen en de landelijke folder/flyer besproken. Er zijn zorgen geuit over de door de Staatssecretaris aangegeven situatie 'Code Zwart'. Verder is teruggekeken op het voorzitterschap van Herpert Trouw. Herpert is de 3^e voorzitter geweest van de Klankbordgroep CvT. Hij heeft in 2021 het voorzitterschap overgenomen van Leen Diepenhorst. De 1^e voorzitter (en mede-oprichter) van de Klankbordgroep was Christine Linzel. Ook Christine neemt dit jaar afscheid van haar CvT van DV&O.

Tijdens het voorzitterschap van Herpert zijn de taken van de Klankbordgroep nader omschreven in het Addendum bij het Convenant DJI-Rechtbank Midden Nederland. De formalisering van de Klankbordgroep werd hiermee een feit. Voor de naam Kerngroep CvT is gekozen omdat deze beter weergeeft wat de taken inhouden. Verder is er in deze periode veel aandacht geweest voor de sociale veiligheid van de justitiabelen, hoe kunnen we in het werk van de CvT's borgen dat daar (meer) aandacht voor is. De aanzet tot opleidingen is gegeven en er komt een landelijke folder waarin de werkzaamheden van de CvT worden omschreven.

Als heuglijk feit mag verder worden gemeld dat onder het voorzitterschap van Herpert de vacatiegelden zijn aangepast doordat ze zijn gekoppeld aan de ontwikkelingen van de rechtspositie van ambtenaren.

Jozien Schrale-Oranje is de afgelopen jaren vicevoorzitter geweest en heeft als opvolger van Herpert Trouw het voorzitterschap van de Kerngroep CvT op zich genomen.

2.3 Voortgang met betrekking tot Sociale Veiligheid

De Kerngroep CvT heeft in april 2024 aan de Commissies van Toezicht een advies gegeven over het borgen van sociale veiligheid in het werk van de commissie van toezicht. Hierin is onder meer het advies gegeven binnen de CvT een portefeuillehouder te benoemen.

2024-04-02 - Advies
Kerngroep CvT over b

Vanuit het hoofdkantoor DJI is in overleg met de Kerngroep CvT een project gestart om trainingen te organiseren, zodat de CvT leden getraind kunnen worden in het signaleren van vormen van sociale onveiligheid. Deze opleiding komt voort uit de wens van voormalig minister Weerwind om meer aandacht te vragen voor sociale veiligheid in de justitiële inrichtingen. Ook de regeringscommissaris Mariëtte Hamer en Bureau Clara Wichmann hebben hier naar aanleiding van het rapport van IJenV over PI Nieuwersluis (juni 2023), aandacht voor gevraagd.

In augustus 2024 is aan alle CvT's een vragenlijst gestuurd om de behoefte aan te geven. Uit de respons is gebleken dat de behoefte groot en divers is. Op 4 december zijn portefeuillehouders en contactpersonen (vanuit 18 verschillende CvT's) samengekomen in Utrecht. Onder leiding van het trainingsinstituut RadarVertige hebben zij de diverse modules besproken en input geleverd voor de concrete inhoud van de trainingen.

In de eerste maanden van 2025 zal een pilot gedraaid worden. In mei 2025 zal de evaluatie van de pilotfase plaatsvinden. Op basis van feedback van de deelnemers en de trainers en acteurs, zal besproken worden of de trainingen voldoen aan de wensen en waar nodig worden aangepast.

2.4 Rode draad en evaluatie Jaarverslagen CvT's 2023

In de Penitentiare Maatregel is in artikel 19 het volgende opgenomen;
De commissie van toezicht brengt jaarlijks vóór 1 maart aan Onze Minister en aan de sectie gevangeniswezen verslag uit over haar werkzaamheden in het voorgaande jaar.

Op de website van DJI worden de jaarverslagen van de CvT's gepubliceerd. De Kerngroep CvT heeft vastgesteld dat op 30 juli 2025 slechts 29 jaarverslagen over 2024 zijn gepubliceerd.

De Kerngroep CvT spreekt de wens uit dat alle jaarverslagen over 2025 voortvarend zullen worden opgesteld en tijdig, voor 1 maart 2026, worden aangeleverd bij DJI voor publicatie .
In navolging van de Directeur-Generaal van DJI, Wim Saris, vraagt ook de Kerngroep CvT om in het jaarverslag aandacht te besteden aan het onderwerp sociale veiligheid binnen de inrichting.

In oktober 2024 is de Rode draad Jaarverslagen CvT 2023 en de Evaluatie Jaarverslagen CvT 2023 aan de Directeur-Generaal DJI en de Staatssecretaris Justitie en Veiligheid aangeboden. De stukken zijn ook toegezonden aan de commissies van toezicht en aan de ketenpartners waar jaarlijks overleg mee wordt gehouden.

Rode draad Jaarverslagen CvT's 2023;

Personeelskrapte (personeelstekort en ziekteverzuim)

De grote zorgen die er zijn vanwege personeelskrapte, voeren de boventoon. Als gevolg daarvan is er in veel inrichtingen een probleem met het kunnen uitvoeren van het dagprogramma. Over de gehele linie wordt aangegeven dat er sprake is van haperingen daarin, dan wel dat er delen gedurende langere tijd niet worden uitgevoerd en wel zodanig dat het wettelijk minimum van het aantal uren buiten de cel (met name tav het plusprogramma) niet wordt gehaald. Dit gegeven leidt tot ontevredenheid onder justitiabelen en ook tot frustraties onder personeel. Het leidt ook tot een forse regen van klachten en beklagzaken. En dat zijn dan juist ook zaken die wij als commissies van toezicht niet kunnen oplossen, anders dan aangeven dat er moet gecompenseerd worden, alleen is compensatie geen oplossing. Justitiabelen zijn blij met een extra zakcentje, maar zouden nog blijer zijn met het waarmaken van het dagprogramma. Een goed draaiend dagprogramma zou het leefklimaat in de inrichtingen aanzienlijk kunnen verbeteren.

Toename klachten

Door groeiende ontevredenheid met daaruit voortvloeiende klachtenstroom ontwikkelt zich een sfeer van juridificering van gevoelens van ontevredenheid. Voor een beter klimaat is een goede, constructieve, professionele relatie van het personeel met justitiabelen een eerste vereiste.

Beklagzaken en doorlooptijden

Het aantal beklagzaken en het daarmee samenhangend probleem van lange doorlooptijden houdt eveneens menigeen bezig. Men vraagt zich af of er niet in het kader van goede werkprocessen mogelijkheden zijn om eenvoudige zaken op een efficiëntere manier kunnen worden afgedaan op de werkvloer.

Rogatoire verhoren

Een andere suggestie die breed gedragen wordt in de strijd tegen de lange doorlooptijden is een (herhaalde) oproep om de rogatoire verhoren toch digitaal mogelijk te maken. Wellicht is er nog een mogelijkheid om beter te communiceren tussen secretariaat CvT en inrichting om bij komende overplaatsingen de beklagzaken bij voorrang nog in de oude inrichting af te wikkelen.

Sociale veiligheid

De CvT's hebben zich het afgelopen jaar intensief bezig gehouden met de sociale veiligheid in de inrichtingen. Daarbij wordt nadrukkelijk naar voren gebracht dat de sociale veiligheid de verantwoordelijkheid is van DJI, en dat er gewaakt moet worden voor het borgen van de onafhankelijke positie van de CvT. Aan de CvT is de toezichthoudende taak, en de verantwoordelijkheid om zichtbaar en bereikbaar te zijn voor de justitiabele die zich niet veilig voelt, als dit niet op de werkvloer aan de orde kan worden gesteld.

Advocaten

Diverse signalen worden waargenomen dat de rol van advocaten in beklagzaken toeneemt, ook in gevallen waarin dit niet altijd een meerwaarde lijkt te zijn. Dit speelt in het gevangeniswezen. Daarbij moet er wel een onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende sectoren. Met name bij jeugd is er weinig sprake van bijstand vanuit de advocatuur terwijl dat juist bij de meest kwetsbaren in de inrichtingen wel wenselijk zou zijn. In de forensische zorg wordt de bijstand van advocaten, die vaak langdurig de patiënt begeleiden, als positief ervaren.

Voor de evaluatie van de jaarverslagen wordt verder verwezen naar bijgevoegd document.

Aanbieden Rode
Draad en Evaluatie Jaar

Evaluatie
jaarverslagen 2023.pdf

3. Landelijke themadag CvT

De Kerngroep CvT heeft in 2024 vanwege onderbezetting geen mogelijkheid gezien een landelijke themadag te organiseren.

Er is een start gemaakt met het organiseren van de landelijke themadag d.d. 13 juni 2025.

4. Overleg met de voorzitters van de CvT's

In 2024 heeft de Kerngroep CvT zowel in het 2^e kwartaal als in het 4^e kwartaal digitale voorzittersoverleggen georganiseerd.

Helaas heeft het 2^e overleg (in november 2024) voor de Forensische sector geen doorgang kunnen vinden. Ieder overleg werd voorgezeten door een lid van de Kerngroep CvT. Van de 43 uitgenodigde voorzitters hebben vrijwel alle voorzitters (of vervangers) aan de overleggen deelgenomen. De informatie uit de gesprekken is voor de Kerngroep CvT van groot belang voor de invulling van hun taakstelling, in de gesprekken met de ketenpartners.

Met de sectoren Jeugd en Forensische Zorg is (ieder apart) een overleg gehouden met voorzitters van CvT's uit de eigen sector. Voor de sector Gevangeniswezen is een regionale indeling gemaakt en zijn er in totaal vier overleggen gehouden. Door kleine groepen, heeft een ieder de kans om de lokale situatie te schetsen en signalen te delen. De Kerngroep CvT krijgt hiermee een goed overzicht van wat er in het land speelt.

De overleggen verliepen in een prettige, informele sfeer. Er worden contacten onderling gelegd en men vindt elkaar makkelijker om bepaalde onderwerpen in kleine kring te bespreken. De Kerngroep CvT wil hier verder in investeren en zal ook in 2025 deze overleggen organiseren.

Voorzittersoverleggen mei en juni 2024

Op de agenda stonden de volgende onderwerpen;

1. Advies borgen sociale veiligheid (zie bijlage)
2. De huidige problematiek van doorgang dagprogramma (vanwege personele bezetting, druk op detentieplaatsen en noodmaatregelen zoals vermenging van doelgroepen zoals gecommuniceerd door de minister en de DG).
3. Verzoek aandragen onderwerpen voor de Landelijke Themadag
4. Is er behoefte aan het delen van 'best practice'? Bv over een goede manier van handelen, over welke onderwerpen dan? Hoe werken de maandcommissarissen?
5. Opleidingen voor leden CvT – o.a. voortgang opleiding Sociale Veiligheid

Voorzittersoverleggen november 2024;

Als agendapunten zijn opgenomen;

1. Hoe zijn de bevindingen met het werken in de Samenwerkingsfunctionaliteit?
2. Hoe wordt het Nieuwsbericht van de Kerngroep ontvangen?
3. Herken je de toename van het aantal klachten, welke acties heeft je CvT hierop ondernomen, zijn er best practices om grip te krijgen op het aantal klachten?
4. Hoe wordt er gedacht over de voorgestelde, aanstaande maatregelen om het cellen tekort/personeelstekort op te lossen?
5. Thema veelklagers; onder de aandacht brengen van uitspraak CvT Ter Apel en folder NOM.
6. Verzoek van de RSJ om aandacht te besteden aan het tijdig doorsturen van de uitgewerkte uitspraak van de beklagcommissie. In de praktijk worden er veel rappels verzonden om stukken op te vragen. Als er na 4 maanden geen stukken zijn ontvangen, doet de RSJ de zaak af zonder de uitgewerkte uitspraak.

5. Overleg met externe partijen

5.1 Directeur Generaal Dienst Justitiële Inrichtingen

Overleg met DG DJI Wim Saris - 29 januari 2024

Dit overleg had als gespreksonderwerp de aandachtsfunctionaris/portefeuillehouder sociale veiligheid. De Kerngroep CvT heeft aangegeven dat aan de CvT's in het land een advies is gegeven (d.d. 29 november 2023) en om reacties is gevraagd. Besproken is dat na de ontvangst van het advies van de Regeringscommissaris Mariette Hamer er een advies wordt uitgebracht aan de CvT's. *(Dit advies is op 4 april 2024 aan de voorzitters en de bureaus CvT toegezonden; 'Advies Kerngroep CvT over borgen sociale veiligheid in werk CvT')*

Vanuit de zijde van DJI is gemeld dat er een Programma Sociale Veiligheid is voor de DJI medewerkers, waarbinnen diverse onderdelen aan bod komen. Dit programma heeft als doel dat de medewerkers meer inzicht krijgen in de aspecten van sociale veiligheid en de leefsituatie binnen de muren wordt verbeterd. Er wordt onder meer aandacht geschonken aan het verlagen van de drempel om onveilige situaties te melden. Voor CvT leden is, in overleg met de Kerngroep CvT, ook een opleiding/cursus Sociale Veiligheid in de maak.

Overleg met DG DJI Wim Saris - 27 maart 2024

Het gesprek startte met een korte terugblik op het halfjaarlijks overleg met minister Weerwind, dat een week daarvoor had plaatsgevonden. Het gesprek met de minister is als constructief ervaren. De minister heeft er nogmaals bij de Kerngroep CvT op aangedrongen om ons met de CvT's in te spannen werk te maken van de sociale veiligheid in de inrichtingen, het liefst met de inzet van een aandachtsfunctionaris/portefeuillehouder. In aansluiting daarop heeft de heer Saris de hoop uitgesproken dat alle CvT's het model van de portefeuillehouder zullen omarmen. DJI zal zorgdragen voor scholingsmogelijkheden om de CvT's instrumentarium mee te geven om deze rol zo goed mogelijk te kunnen vervullen. De heer Saris zegde tevens toe in zijn tweemaandelijks overleg met de vestigingsdirecteuren het punt van de sociale veiligheid regelmatig te agenderen. Hij gaat er van uit dat de kwestie in de Tweede Kamercommissie van mei op nieuw aan de orde komt. De Kerngroep zal een advies aan de CvT's doen uitgaan. De heer Saris zal het advies aan de vestigingsdirecteuren sturen met het verzoek rekening met dit advies te houden.

Een tweede punt in dit overleg was, dat uit de gegevens 2023 blijkt dat het aantal klachten en grieven met 13,8 % ten opzichte van 2022 is gegroeid. Met dit groeicijfer is de dalende/consoliderende trend van de jaren daarvoor doorbroken. De groei baart ons allen zorgen. Problemen bij een tijdige afdoening, zowel in eerste aanleg als bij de RSJ bedreigen de houdbaarheid van het waardevolle beklagsysteem. Mogelijke oorzaken liggen volgens een eerste analyse bij personeelstekort, waardoor programma's onder druk staan, de arbeid wordt beperkt, er minder aandacht/communicatie is, ed. De Kerngroep zal bij de analyse van de jaarverslagen hier verder aandacht aan besteden. Wij hebben de heer Saris opgeroepen om toch vooral in te zetten op in gesprek gaan op de werkvloer, om gevoelig te zijn voor erkennen van fouten en creatief te zijn in allerlei vormen van compensatie, zodat de beklagrechtter zich niet hoeft uit te spreken en voor alles natuurlijk om nieuw personeel te werven en personeel te behouden.

Een derde punt was een vervolg op de eerdere toezegging van DJI dat het er een oplossing komt voor de afrekening van de winkel bij levering van verse producten, die bij overplaatsing wel in rekening gebracht worden bij de gedetineerden maar niet aan hen geleverd. Het blijkt al snel op een ingewikkelde regeling uit te draaien, maar wij willen vasthouden aan het punt dat het niet billijk is dat gedetineerden kosten maken voor bestellingen, waarvoor zij geen waren ontvangen door een omstandigheid waar ze zelf geen invloed op kunnen uitoefenen. DJI zal met een regeling komen. We hebben aangedrongen om dit zo simpel mogelijk te houden.

Naar aanleiding van vragen van de Kerngroep over de lange wachttijden bij de behandeling van (kortdurende) verlof, bericht de heer Saris dat er hard wordt gewerkt om deze wachttijd terug te brengen. Werkprocessen worden verbeterd en extra personeel wordt hierop ingezet. Aanvullende maatregelen om de voortdurende stijging van het aantal verzoeken om kortdurend re-integratie-verlof de baas te kunnen worden onderzocht. Gebleken is dat ook bij de RSJ de stroom beroepen toeneemt. Er worden daar extra mensen in gezet en er wordt gekeken om daar bepaalde zaken voorrang in de afdoening te verlenen.

De werkgroep ISO is zover dat er een globale visie ligt en dat er gestart is met het opstellen van richtlijnen. Weldra zal ook een afvaardiging van de Kerngroep worden meegenomen in het vervolg van het proces.

Overleg met DG DJI Wim Saris - 14 oktober

Op 14 oktober heeft de Kerngroep in een gesprek met DG DJI Wim Saris de problematiek van de toename van gedetineerden met zware psychische problematiek in Nieuwersluis en Ter Peel aan de orde gesteld. De problematiek is bij de leiding van DJI bekend. De inrichting kan aan deze groep niet de zorg bieden die nodig is en het is belastend voor het personeel en de andere gedetineerden. Doordat de PPC's vol zitten en capaciteitsuitbreiding niet mogelijk is stagneert de doorplaatsing. Voorheen ging deze groep vanuit de politiecel rechtstreeks naar de PPC. In de PPC kan dwangmedicatie worden gegeven in het HvB niet. DJI verkent of de behandeling die men had voordat men in de politiecel belandde in HvB kan worden voortgezet en wat daarvoor nodig is.

5.2 Minister voor Rechtsbescherming/Staatssecretaris Justitie en Veiligheid

Een delegatie van de Kerngroep CvT overlegt halfjaarlijks met de relevante bewindspersoon in het kabinet.

In het eerste half jaar van 2024 was dit de Minister voor Rechtsbescherming, de heer F.M. (Franc) Weerwind (demonstratie kabinet Rutte IV). In juni 2024 is mevrouw I. (Ingrid) Coenradie benoemd als Staatssecretaris Justitie en Veiligheid.

De minister/staatssecretaris wordt in het overleg bijgestaan door de Directeur-Generaal DJI. De Kerngroep CvT's levert voor dit overleg agendapunten aan die zij vanuit de ervaring uit de toezichtpraktijk van voldoende gewicht acht om op dat niveau te bespreken.

Overleg met minister Weerwind - 20 maart 2024

In het gesprek met minister Weerwind is het advies van de Regeringscommissaris Mariette Hamer over grensoverschrijdend gedrag in penitentiaire inrichtingen voor vrouwen en de beleidsreactie van de minister daarop aan de Tweede Kamer, besproken. Aan de minister is duidelijk gemaakt dat de CvT's onafhankelijk zijn, dat de Kerngroep CvT's al een (voorlopig) advies heeft afgegeven eind november 2023 en dat uit de ontvangen reacties blijkt dat een deel van de CvT's de gewenste portefeuillehouder zal aanstellen, maar dat er ook een deel is die het op andere wijze gaat regelen of al heeft geregeld.

Verder is de toename van het aantal klachten in 2023 onderwerp van gesprek geweest. Uit hetgeen is besproken, maakt de Kerngroep op dat wat wij merken als CvT's aan toename in het aantal klachten in kader van personeelstekort, een klein probleem is vergeleken met de problemen die de inrichtingen met het personeelstekort hebben.

Overleg met Staatssecretaris Coenradie - 17 oktober 2024

Na een eerste kennismaking met de nieuwe Staatssecretaris mevrouw Coenradie is er uitgebreid gesproken over onderstaande onderwerpen. Bij dit overleg was de DG DJI, de heer Saris, ook aanwezig.

- Gevolgen van de capaciteitstekorten:

De zorg van de Kerngroep spitst zich toe op twee zaken:

1. *Vermenging van doelgroepen in inrichtingen waar zij niet horen.*

Er wordt opgemerkt dat de grootste zorg van de Kerngroep zit bij de vermenging van jeugdigen tussen volwassenen/HvB. Hierop wordt vanuit de DG en Staatssecretaris aangegeven dat in Veenhuizen JJI 'De Haven' is geopend. Ook is er sprake van heropening van afdelingen voor jeugdigen. Het streven is dat rond de zomer van 2025 de jeugdigen weer op de juiste plaats zitten. Ook wordt aangegeven dat jeugdigen die in P.I. Almelo en J.I. Zeist zitten niet tot de jongste categorie horen, maar tot de oudere categorie jeugdigen.

2. *De beperkingen in het dagprogramma vanwege capaciteitstekorten.*

Vanuit de Kerngroep wordt de vraag gesteld of de gevolgen voor het dagprogramma zoals die nu al 3 jaar (sinds Corona) gaande zijn nog wel terug te brengen zijn naar de pre-Corona situatie. Daaraan wordt de vraag gekoppeld of het idee om een korter dagprogramma aan te bieden voor bepaalde HvB's nog wel voldoende humaan is en of dit zich niet zal vertalen in problemen qua veiligheid in de inrichting?

De Staatssecretaris geeft aan dat er een duidelijke maatschappelijke opdracht ligt om de wachtlijst van kortgestraften terug te dringen. Ook wordt het beeld geschetst van plaatsen die op verschillende plekken bezet worden gehouden waardoor de doorstroming stopt. Hierbij worden voorbeelden gegeven van tekorten aan GGZ-instellingen, GGZ patiënten die in TBS-klinieken verblijven, de doorstroming naar PPC's, oneigenlijk gebruik van EZV afdelingen etc. Er wordt aan allerlei oplossingen gedacht om de capaciteitsproblematiek op te lossen, naast het mogelijk heropenen van "slapende" inrichtingen wordt ook gedacht aan het bouwen van "satellieten" bij de bestaande locaties. Daarbij wordt ook gerefereerd naar het onderzoek om detentieplaatsen in Estland te huren.

- Beklagzaken

Opgemerkt wordt dat er een algemene trend is in het land dat het aantal beklagzaken aanzienlijk toeneemt. Aan de voorkant wordt bij de Commissies van Toezicht gekeken of de problemen/grievens/klachten kunnen worden opgelost zodat ze niet bij de beklagcommissie terecht komen.

Er is een werkgroep om o.a. het fenomeen "Veelklagers" te onderzoeken en die werkgroep ziet dat het hele systeem overbelast wordt. Onderzocht wordt welke oplossingen hiervoor voorhanden zijn.

Aangegeven wordt dat 40% van de klachten voor de beklagrechtster komt. Sommige klachten lossen zich op door ontslag, intrekkingen of bemiddeling.

De doorlooptijden van de klachten is (te) lang. Klachten zijn voor gedetineerden ook een uitlaatklep om het ongenoegen te uiten.

De DG en de Staatssecretaris geven aan de wens te hebben om te kijken of er meer kan worden gefocust op de zaken waarvoor het beklagrecht echt is bedoeld.

- Borgen Sociale veiligheid

Na het standpunt van de Kerngroep te hebben toegelicht over de stand van zaken over Sociale Veiligheid is gesproken over de verschillende vormen van sociale onveiligheid zoals intimidatie, grensoverschrijdend gedrag, seksuele onveiligheid, racisme en discriminatie. Het advies aan de Commissies van Toezicht is 'wees alert en denk niet 'dat dit bij ons niet voorkomt'. Met DJI wordt nu onderzocht of een training 'op maat' kan worden opgezet.

Verder wordt aangeraden om het aantal meldingen bij te houden. Hiertoe kan worden overgegaan door de coördinatie in de Commissie van Toezicht te beleggen bij een portefeuillehouder Sociale Veiligheid of door dit expliciet bij de maandcommissaris te beleggen. Beide vormen van aanpak worden door de Commissies van Toezicht in bijna gelijke mate voorgestaan.

- Jaarverslagen

Er is stilgestaan bij de hoofdpunten uit de evaluatie van de jaarverslagen van de Commissies van Toezicht. Aangegeven wordt dat iedereen dit een waardevolle exercitie vindt. Veel van de punten zijn herkenbaar en zijn ook in eerdere agendapunten in dit overleg behandeld. Vanuit de Kerngroep is aangegeven dat dit een eerste evaluatie is en dat bij een volgende evaluatie meer naar leerpunten wordt gekeken en een vergelijking met deze evaluatie zal worden gemaakt. Zowel de leden van de Kerngroep als de Staatssecretaris hebben aangegeven dat zij het overleg als constructief hebben ervaren en de Staatssecretaris heeft aangegeven dat zij het prijs stelt om de frequentie van halfjaarlijks overleg te handhaven.

5.3 Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

De Kerngroep CvT overlegt tweemaal per jaar met de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (hierna: RSJ), omdat belangrijke delen van de respectievelijke taken en bevoegdheden elkaar raken of zelfs overlappen.

Overleg met RSJ - 18 januari 2024 (ipv december 2023)

In dit overleg is gesproken over de Veegwet en de belofte aan de Tweede Kamer dat er na 5 jaar een evaluatie plaats zou vinden. Het is niet bekend of het departement al gestart is met een evaluatie. De Kerngroep geeft aan dat de bemiddeling in de praktijk best goed kan werken, de maandcommissaris gaat in gesprek en kan daarmee veel klachten wegwerken. Een probleem wordt gezien in de zaken waar een advocaat bij betrokken is, deze ontvangt geen toevoeging voor bemiddelingszaken, wel voor een klachtenprocedure. Uit de cijfers is gebleken dat het aantal klachten niet zoveel is afgenomen als met de invoering van de Veegwet was verwacht. Van belang is nog om op te merken dat de formele bemiddeling een bureaucratische, bewerkelijke procedure behelst. In veel gevallen wordt er langs informelere weg gewerkt. Daarbij wordt het resultaat, namelijk met elkaar in gesprek komen, voorop gesteld.

Van de zijde van de RSJ wordt opgemerkt dat het aantal schorsings- en beroepszaken nog altijd toeneemt. Door de groeiende instroom is het nog niet gelukt om de achterstanden in te lopen. Om tijdswinst te boeken wordt er een eerste beoordeling gedaan of de zaak op zitting moet worden gebracht, of dat deze schriftelijk kan worden afgedaan. Waar mogelijk worden zaken enkelvoudig afgedaan. Ook wordt tijdswinst geboekt met digitaal horen.

Veel zaken gaan over promoveren/degraderen, verlof, ISO en luchten. Klachten over de winkel worden doorgaans als niet ontvankelijk geduid: de RSJ vindt dat dit soort zaken eerst door de inrichting moeten worden opgepakt. De vraag is wat er te doen valt tegen de vele schorsingsverzoeken, die meestal tot niets leiden. Wellicht zou de advocatuur hier een rol in kunnen spelen.

In het overleg met de RSJ is ook gesproken over de wens van de minister om te komen tot een aandachtsfunctionaris. Vanuit de Kerngroep wordt gemeld dat het met name gaat om de zorg en aandacht voor sociaal onveilige situaties in het kader van het toezicht. Sociale veiligheid moet gewaarborgd worden door de directie. Bij die extra aandacht kan een portefeuillehouder binnen de CvT goed passen. Dat is ook aan de CvT's als advies meegegeven. Over een jaar zal worden gezien welke ervaringen zijn opgedaan. Dat zal kunnen blijken uit de jaarverslagen van de diverse CvT's.

Vanuit de adviserende rol van de RSJ wordt gemeld dat er het voornemen is op eigen initiatief te adviseren over de positie van meisjes en vrouwen in detentie. Het lijkt er op dat de detentiewereld met name gericht is op mannen, maar waar lopen vrouwen tegen aan en hoe kunnen die beter worden gefaciliteerd.

Overleg met RSJ - 20 juni 2024

In het overleg is gesproken over hoe de CvT's omgaan met signalen van grensoverschrijdend gedrag. Wat kunnen we met aan ons toevertrouwde signalen hierover. Het is een proces in ontwikkeling, er worden momenteel pilots gedraaid met portefeuillehouders, maar ook met een extern aangestelde vertrouwenspersoon. De Kerngroep heeft in april 2024 een advies gegeven aan de CvT's, waarin is aangegeven dat het goed is een portefeuillehouder aan te stellen zodat er meer aandacht is voor signalen van grensoverschrijdend gedrag.

Met betrekking tot de sanctiekaart heeft de RSJ aangegeven dat de directie veel vrijheid heeft in haar beslissing, ook als dat dus afwijkt van de sanctiekaart, als het maar goed gemotiveerd is en het geen echte uitschieters zijn.

Ze maken een jaarplan 2025 voor gevraagde adviezen, maar gaan een meerjarenplan maken voor ongevraagde adviezen. Er wordt aandacht gevraagd voor het laatste jurisprudentiebulletin RSJ; daar staat veel informatie in over de lijn van de RSJ als het over materiele ontvankelijkheid gaat.

5.4 Inspectie Justitie en Veiligheid

De Kerngroep CvT heeft als doelstelling om de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: IJenV) te voorzien van de praktijkervaring van de CvT's. Dit bestaat onder meer uit het aandragen van mogelijke inspectiethema's voor het lopende jaar of ten behoeve van het jaarplan voor het komende jaar.

Overleg met Inspectie Justitie en Veiligheid – 28 mei 2024

In dit overleg met Inspectie Justitie en Veiligheid zijn verschillende onderwerpen aan bod gekomen.

Integriteitsonderzoek Oostvaarderskliniek

De Inspectie heeft gevraagd hoe de CvT van de Oostvaarderskliniek het integriteitsonderzoek (verricht door een extern bureau, niet IJenV) binnen de kliniek heeft ervaren omdat de CvT daarbij betrokken is geweest. De Kerngroep heeft met de voorzitter van de betrokken CvT gesproken en deze heeft te kennen gegeven dat het onderzoek zorgvuldig en goed is uitgevoerd. Ook namens de Kerngroep wordt gemeld dat de rapportage goed is opgesteld en punten kent die breed van toepassing zijn voor de forensische inrichtingen en voor sociale veiligheid. De 50 aanbevelingen zijn door DJI en het ministerie overgenomen.

Personeelsproblematiek bij DJI.

Vanuit de Kerngroep en de Inspectie zijn aandachtspunten zoals de personeelsproblematiek, maar ook capaciteitsproblemen, personeelsproblemen, gebouwen en ICT besproken. In de Staat van de uitvoering 2023/DJI heeft de DG ook aangegeven hoe zorgelijk de situatie is. Specifiek aangaande de KVJ's (Kleinschalige Voorzieningen voor Jeugd) wordt aangegeven dat daar zwaardere categorieën zitten dan zou moeten. Dit is onwenselijk.

De Inspectie heeft zorgen over jeugdigen die onder jeugdstrafrecht zijn afgestraft en geplaatst zijn in een HvB voor jongvolwassenen. De Inspectie heeft bij DJI opnieuw aandacht gevraagd voor het verkleinen van de verschillen tussen HvB jongvolwassenen en jeugdregeime. De vraag is hoe lang mag een noodsituatie duren? De plaatsing van jongeren in Almelo wordt door de Inspectie en de Kerngroep met aandacht bekeken evenals de ontwikkelingen in Veenhuizen en Teylingereind.

Ook in het Detentiecentrum Rotterdam speelt door de personeelsproblematiek en de daaruit voortvloeiende capaciteitsproblematiek dat er verschillende doelgroepen in één inrichting zitten, er zijn HvB afdelingen bijgeplaatst omdat er minder vreemdelingen waren. Hierdoor zijn er bestuursrechtelijke en strafrechtelijke plaatsingen binnen een inrichting met alle organisatorische problematiek van dien.

Stand van zaken (aandachtsfunctionaris) Sociale Veiligheid

Er komt een voortgangsbrief van de Inspectie over PI Nieuwersluis. (deze brief is inmiddels verschenen). Op de vraag of er gewacht moet worden op de evaluatie van pilot vertrouwenspersoon – aandachtsfunctionaris, heeft de Kerngroep aangegeven dat de CvT's aan de slag kunnen gaan met de aanbevelingen zoals in haar advies is gegeven. Het is per CvT om te bepalen wat zij met het advies van de Kerngroep doen. Per sector zijn er andere risicofactoren te benoemen.

5.5 Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd

In dit informele overleg wordt specifieke informatie uit de toezichtpraktijk onder de aandacht van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (hierna: IGJ) gebracht. Gezondheidszorg voor justitiabelen is een permanent aandachtspunt binnen het toezicht van de CvT's. Het uitgangspunt van 'een gelijkwaardige gezondheidszorg in detentie aan die in de vrije samenleving' is daarbij referentiekader.

De Kerngroep CvT informeert in het overleg de IGJ ook over de wenselijkheid (of noodzakelijkheid) om bij de thematische inspecties de CvT te bevragen.

Overleg met Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd – 16 mei 2024

Na een hernieuwde kennismaking in verband met een gewisselde samenstelling, is gesproken over de personeelsproblematiek in de justitiële inrichtingen. Vanuit de Inspectie is aangegeven dat zij het heel waardevol vinden om vanuit ons perspectief verhalen over de toezichthoudende taak te horen. De CvT's hebben vanuit hun taak een andere manier van toezicht houden, rekening houdend met realiteit van de dag. Vanuit de Kerngroep is besproken dat we er alle dagen mee worden geconfronteerd, dagprogramma's gaan vaak niet door, veiligheid is issue voor gedetineerden en personeel, meer klachten. Ook is er nu het spanningsveld dat zelfmelders nu niet hun straf uit kunnen zitten.

IGJ vindt het ingewikkeld dat er nieuwe jeugdafdelingen in PI's komen. Het is de realiteit, maar is het ook wenselijk? Toezicht kun je agenderen en stimuleren, maar het is altijd aan de achterkant, op afstand, keuzes maken aan de hand van grote risico's. IGJ heeft niet voldoende mensen in dienst om alle inrichtingen te kunnen bezoeken.

Wat heeft een aanbieder van IGJ nodig om zelf beter te worden, is de vraag van IGJ bij een onderzoek. Uit een door IGJ uitgevoerd onderzoek komen suggesties voor verbetering, daar komen maatregelen uit, de vraag is of en hoe dit vervolgens wordt uitgevoerd. Daarin speelt IGJ zelf niet direct een rol, maar kan een CvT mogelijk wel alert zijn. Bij een onderzoek door IGJ, stelt de IGJ ook de vraag, wat dragen wij als IGJ bij, wat ontbreekt volgens de aanbieder van justitiële zorg aan het toezicht uitgeoefend door IGJ.

Het moet gaan om toezicht met effect, het doel is niet straffen of vingerwijzen.

Overleg met Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd - 14 november 2024

In dit overleg is gesproken over het aanhoudende personeelstekort en het effect daarvan op het werken en verblijven in een jeugdinrichting. Verder is gesproken over het werk van de IGJ, ze hebben een signalerende functie, maar willen ook ruimte hebben om toezicht te houden op verbeterplannen die gemaakt worden naar aanleiding van rapportages/bezoeken van de IGJ aan een justitiële inrichting.

5.6 Nationaal Preventie Mechanisme

Overleg met NPM - 16 mei 2024

Het College voor de Rechten van de Mens is vanaf 1 april 2024 het Nationaal Preventie Mechanisme (hierna: NPM). Het NPM richt zich op het voorkomen van foltering, vernedering of mensonterende behandeling of bestraffing van mensen wiens vrijheid is ontnomen. Het aanwijzen van een NPM is een verplichting die volgt uit het *Optional Protocol to the Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* (OPCAT). Tot 2024 bestond het Nederlandse NPM uit een netwerk van toezichthouders waarbij de Kerngroep commissies van toezicht toebehoorde. De beslissing om het NPM te wijzigen heeft de minister in een kamerbrief van 27 september 2023 toegelicht.

De hoofdtaken van het NPM zijn, op basis van het bovengenoemde verdrag (1) het periodiek bezoeken en onderzoeken van plaatsen van (mogelijke) vrijheidsbeneming; (2) aanbevelingen doen om de behandeling en omstandigheden van de mensen die van hun vrijheid zijn beroofd te verbeteren; (3) voorstellen en opmerkingen indienen over nieuwe en bestaande wet- en regelgeving. Daarnaast zal het NPM voorlichting geven over het voorkomen van onmenselijke behandeling van mensen in situaties van vrijheidsbeneming. Het mandaat omvat alle situaties van vrijheidsbeneming. Te denken valt aan justitiële (jeugd)inrichtingen, gesloten (forensische) zorg, vreemdelingenbewaring, maar ook aan arrestantencomplexen en detentieplaatsen van de Koninklijke Marechaussee. Het mandaat van het NPM is preventief: het doet niet aan klachtbehandeling of incidentenonderzoek.

Wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing kan allerlei vormen aannemen. Het kan bijvoorbeeld gaan om onnodig of excessief gebruik van vrijheidsbeperkende middelen of isolatie, om mensonwaardige bejegening of het niet aanbieden van adequate zorg aan mensen die dat nodig hebben. Het NPM maakt in zijn werk, naast Nederlandse wet- en regelgeving, gebruik van internationale mensenrechtelijke normen.

Nederland beschikt over een uitgebreid systeem van toezicht op de behandeling van personen in detentie. Het NPM doet dit als enige met het oogmerk om foltering, vernedering of mensonterende behandeling of bestraffing te voorkomen. Vanwege het preventieve karakter van zijn taken en de mogelijkheid om locatie- en sector overstijgend naar situaties van vrijheidsbeneming te kijken, vervult het NPM een complementaire rol ten opzichte van andere toezichthouders. Om stapelingen in toezicht zoveel mogelijk te voorkomen, van toegevoegde waarde te zijn en schaarse middelen effectief in te zetten overlegt het NPM regelmatig met andere toezichthouders, waaronder de Kerngroep CvT als vertegenwoordiger van de commissies van toezicht.

Het NPM zal in de context van een bezoek aan een locatie contact onderhouden met de desbetreffende commissie van toezicht. Het NPM zal daarnaast structureel overleggen met de Kerngroep over relevante ontwikkelingen en signalen. Uiteraard is het mogelijk om als commissie van toezicht of individueel lid contact op te nemen met het NPM om signalen te delen.

5.7 Nationale Ombudsman

Een vertegenwoordiging van de Kerngroep CvT overlegt eenmaal per jaar met de Nationale Ombudsman (hierna: de NO).

De NO is specifiek geïnteresseerd in de kwaliteit van het Nederlandse detentiesysteem, of wel hoe de staat omgaat met justitiabelen, gemeten tegen bijvoorbeeld het generieke uitgangspunt dat 'gedetineerden aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke voor het doel van de vrijheidsbeneming (...) noodzakelijk zijn'. Daarnaast krijgt de NO te maken met klachten over aspecten in of gerelateerd aan het detentiesysteem die niet vallen onder het specifieke klachtrecht van de drie beginselenwetten. De NO beschouwt de ervaringen van het onafhankelijk maatschappelijk toezicht van de CvT's als een belangrijke informatiebron.

Overleg Nationale ombudsman - Kerngroep CvT – 3 oktober 2024

Klacht over de Commissie? Het komt voor dat een klacht wordt ingediend tegen gedraging van een lid van de commissie of tegen de commissie als zodanig. Wat te doen? Is hiervoor een klachtenreglement nodig? Belangrijk is dat de commissie hier zorgvuldig mee omgaat en behoorlijk is in haar aanpak, afhandeling en conclusie. Een klacht moet gaan over bejegening, niet over de inhoud van het werk van de CvT. Over de inhoud van het werk van de CvT kan niet worden geklaagd, daar staat beroep bij de RSJ voor open. De voorzitter van de CvT beoordeelt de klacht en beslist over de verdere behandeling. Als de klacht gericht is tegen een lid van de commissie kan de voorzitter drie leden van de commissie verzoeken de klacht te behandelen en daarover te adviseren. Als de klacht de voorzitter zelf betreft dan wordt zijn rol overgenomen door de vicevoorzitter. De Kerngroep heeft deze werkwijze besproken met de Nationale Ombudsman.

7. Overige activiteiten

7.1 Signalen en vragen van CvT's

De Kerngroep CvT's heeft in 2024 verschillende signalen en vragen van CvT's ontvangen over thema's die direct of indirect waren verbonden aan de toezichthoudende taak. Doorgaans gaat het om onderwerpen die het werk van alle of een groot deel van de CvT's betreffen.

Deze signalen zijn een heel belangrijk signaal voor de Kerngroep CvT.

Als er van meerdere CvT's signalen over soortgelijke onderwerpen binnenkomen, zullen deze onderwerpen geagendeerd worden op de eerstvolgende agenda voor het overleg van met de betrokken ketenpartner.

7.2 Werkbezoek aan RJJ Den Hey Acker

Op 4 november 2024 zijn de vertegenwoordigers uit de jeugdsector in gezelschap van een delegatie vanuit de Commissie van Toezicht voor Jeugdinstanties Vlaanderen op bezoek geweest in Rijksinrichting Den Hey Acker. Vanuit het overkoepelende orgaan voor de commissie van toezicht jeugdinstanties Vlaanderen was de vraag gekomen om in gesprek te kunnen gaan met maandcommissarissen, om te kunnen leren van de kennis en ervaring die in Nederland is opgedaan in de ruime periode waarin het beklagrecht van toepassing is. In België wordt hier nog maar enkele jaren mee gewerkt.

De CvT en de directie van Den Hey Acker hebben een goed programma in elkaar gezet, over en weer is veel kennis en ervaring gedeeld. Duidelijk is geworden dat het systeem in Nederland geheel anders in elkaar zit dan in Vlaanderen. In Vlaanderen vallen ook niet strafrechtelijk gesloten instanties onder het toezicht van de commissies van toezicht jeugdinstanties. Daarmee is de basis anders dan in Nederland. Dit bezoek nodigt uit om vaker met elkaar in gesprek te gaan.

Met veel dank aan de CvT en de directie van RJJ Den Hey Acker voor dit goed verzorgde programma.

7.3 Werkbezoek aan PI Sittard, op uitnodiging van CvT PI Sittard

Vanuit de CvT PI Sittard heeft de Kerngroep de vraag ontvangen om een aantal zaken toe te lichten. Daarop is een werkbezoek ingepland voor 7 november 2024, met een korte rondleiding door de instantie. In de CvT vergadering zijn diverse onderwerpen besproken, een deel in aanwezigheid van directieleden. Het is erg goed om op deze manier samen in gesprek te gaan en vragen die leven bij de CvT, te kunnen beantwoorden en zo meer uitleg te kunnen geven over de werkzaamheden van de Kerngroep. Voor de Kerngroep was het verder leerzaam om te zien wat een verandering van regime binnen een instantie aan wijzigingen met zich meebrengt. Niet alleen qua gebouw, maar ook qua veiligheid, inzet personeel etc.

Met veel dank aan de CvT en directie van PI Sittard voor dit goed verzorgende programma.

7.4 Gedeeld met de CvT leden ter kennisgeving.

1. *Verhoging vacatiegelden.*

Per 1 juli zijn de ambtenarensalarissen verhoogd. Dat betekent dat de vacatiegelden ook worden verhoogd. De aangepaste bedragen staan vermeld op het Kenniscentrum.

2. *Kennismakingsgesprek met Bonjo.*

De voorzitter en vicevoorzitter van de Kerngroep CvT hebben een kennismakingsgesprek gehad met de directeur van Bonjo, de heer Brandligt, en met een journalist, de heer Van der Veen. Dit naar aanleiding van de in de Bonjo verschenen artikelen over de Commissies van Toezicht. De Kerngroep CvT is het met de redactie van Bonjo eens dat gedetineerden recht hebben op juiste en betrouwbare informatie en heeft daartoe uitleg gegeven over de totstandkoming van een CvT en de taken en bevoegdheden van de CvT's. Verder is verzocht om bij de Kerngroep, voor het publiceren van artikelen over de CvT, te checken of hetgeen is geschreven de juiste en betrouwbare informatie is. Daar is helaas geen overeenstemming over bereikt.

8. Jaarcijfers 2024

8.1 Ontwikkeling in het aantal klachten en het aantal uitspraken beklagcommissies

Totaal klachten en grieven (bron: Jaarverslagen Kerngroep (Klankbordgroep) Commissies van Toezicht)

Jaar	totaal	klachten	grieven
2024	35.107	31.016	4093 (11,7%)
2023	31.385	27.538	3847 (12,2%)
2022	27.570	23.934	3636 (13%)
2021	28.033	24.345	3688 (13%)
2020	28.905		
2019	26.476		
2018	26.088		
2017	25.275		
2016	23.924		
2015	24.023		
2014	26.961		

In 2024 zijn er in totaal 35.107 klachten ingediend. Dat is opnieuw een aanzienlijke stijging. In 2023 zijn er in totaal 31.385 klachten ingediend.

Het gros van de klachten die in 2024 zijn ingediend, komt uit het gevangeniswezen (GW); 29951 (in 2023: 27056), gevolgd door TBS met 2585 (in 2023: 2169), jeugd met 2055 (in 2023: 1615) en het DCR met 500 (in 2023: 531). Bij het Detentiecentrum is dus sprake van een lichte daling terwijl de overige sectoren een flinke stijging laten zien.

Opvallend vaker wordt in 2024 dan in 2023 geklaagd over: arbeid, luchten, sport, bejegening, bewegingsvrijheid binnen de inrichting, disciplinaire straffen, eisen verblijfruimte, informatie/procedure, het regime, selectie/overplaatsing intern, verzorging (diversen) en medische verzorging.

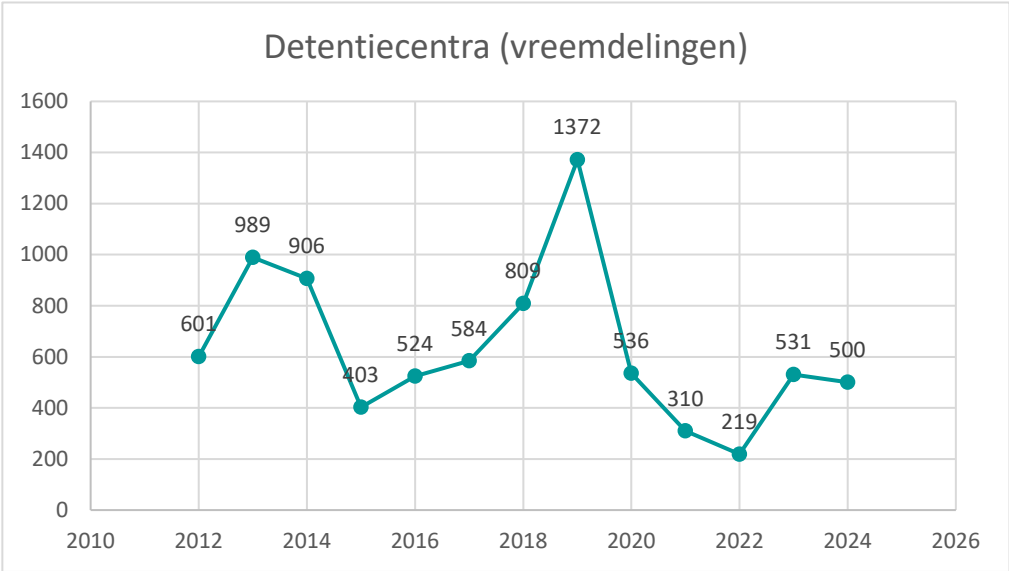
Ook de rogatoire verzoeken zijn toegenomen van 1715 in 2023 naar 1958 in 2024.

Aantal uitspraken beklagcommissies

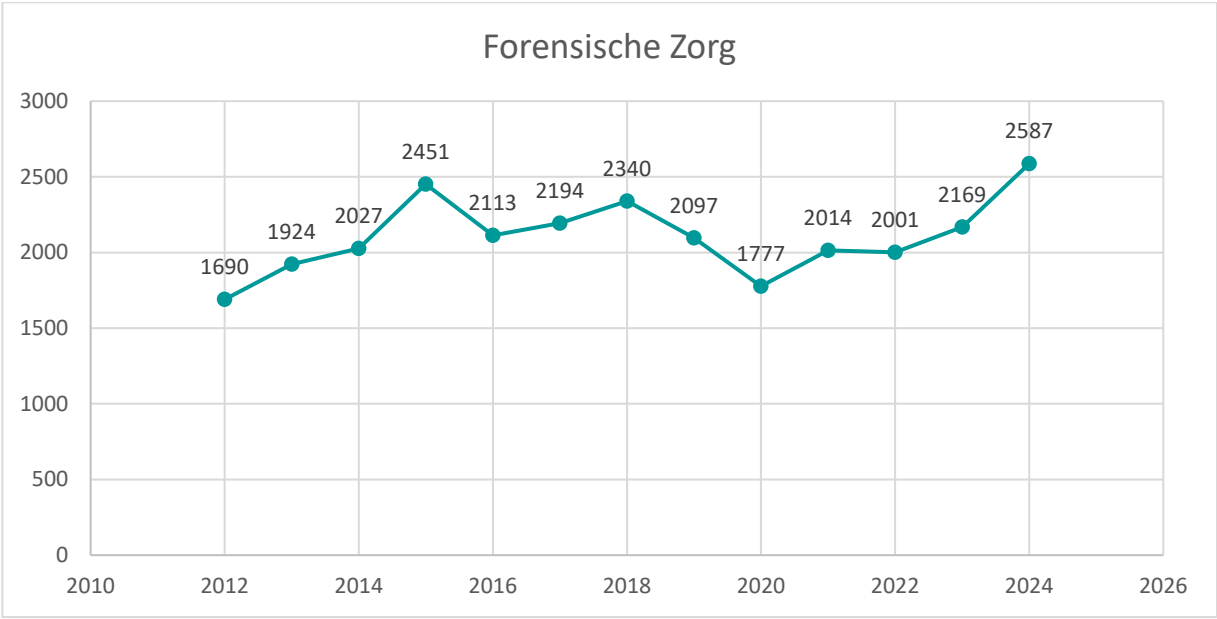
Jaar	Totaal
2024	14.490 (41%) Gegronnd, deels gegronnd, ongegronnd, niet-ontvankelijk, onbevoegd
2023	12.214 (39%)
2022	8.503 (31%)
2021	8.977 (32%)
2020	11.413 (39,5%)

Na invoering van de Veegwet (2021) en de bemiddeling in het gevangeniswezen is het aantal zaken waarover de beklagcommissies uitspraak hebben gedaan gedaald. In 2023 zit het aantal uitspraken gerelateerd aan het totaal van klachten en grieven met 39 % echter weer op het niveau van voor de invoering van de Veegwet. In 2024 heeft deze stijgende lijn zich voortgezet.

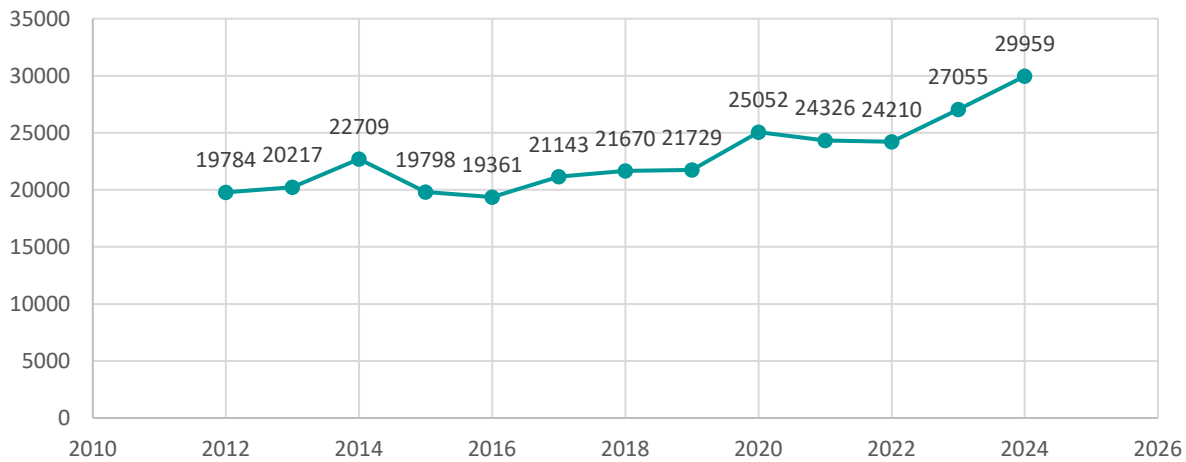
8.1 Stijging/daling klachten per jaar en per sector over de periode 2012-2024

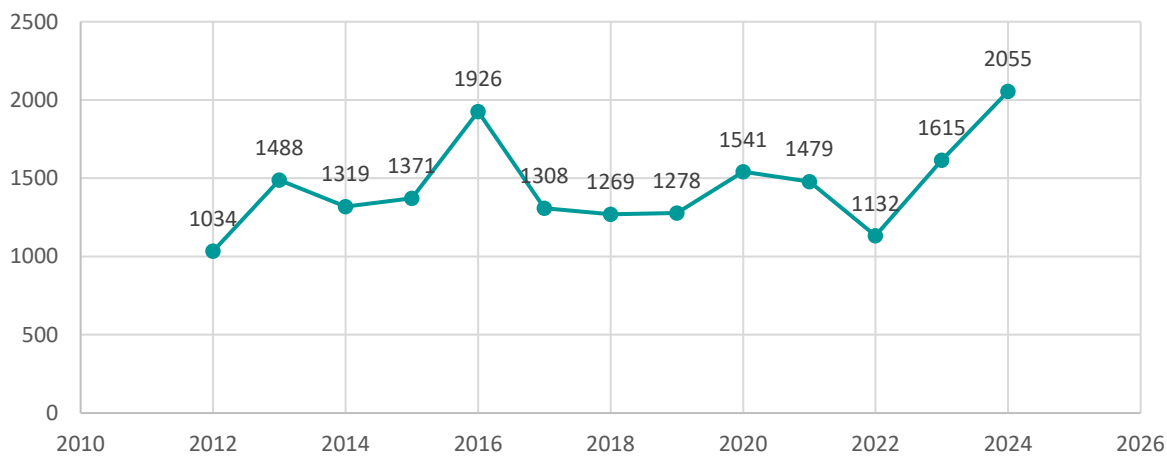
NB: Over de jaren 2012 tot en met 2019 werden de klachten van Detentiecentrum Schiphol (DCS) meegenomen in de cijfers voor de sector Detentiecentra (vreemdelingen), vanwege de gewijzigde populatie van DCS is besloten om deze klachten vanaf 2020 mee te nemen in de cijfers voor de sector Gevangeniswezen.

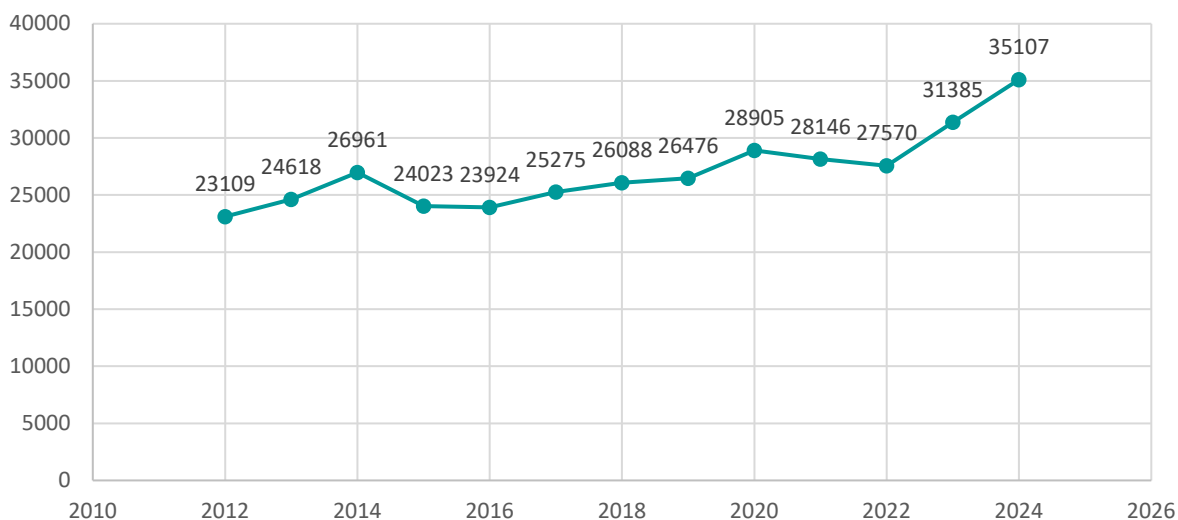
Gevangeniswezen

Jeugd

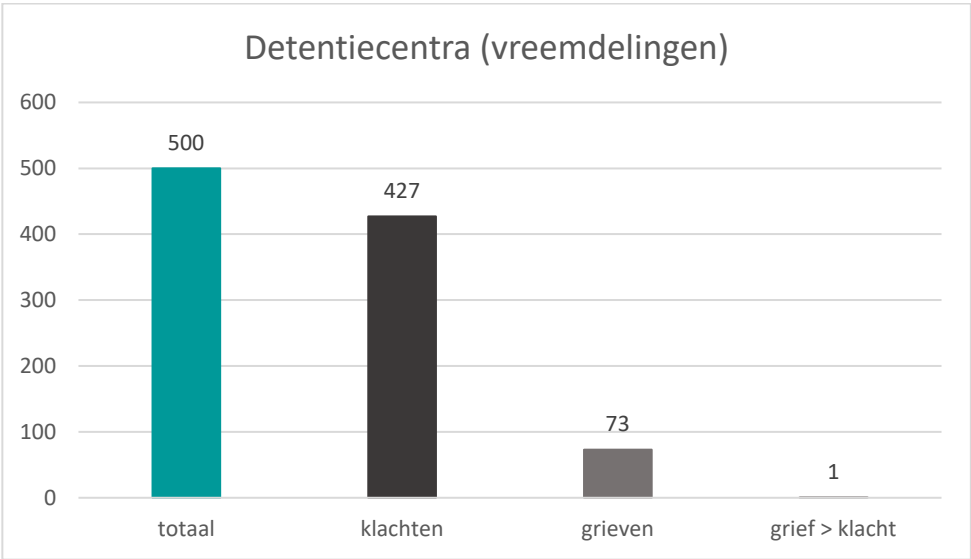
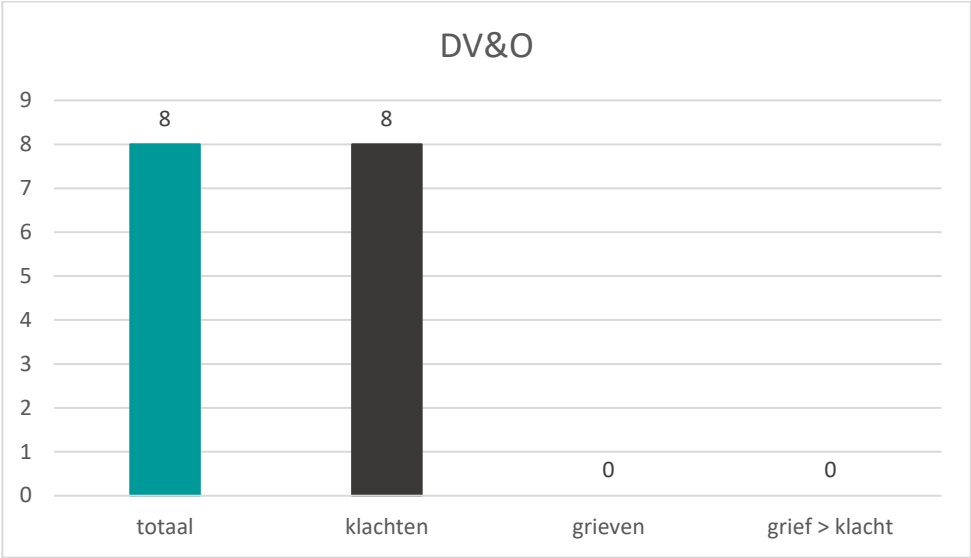

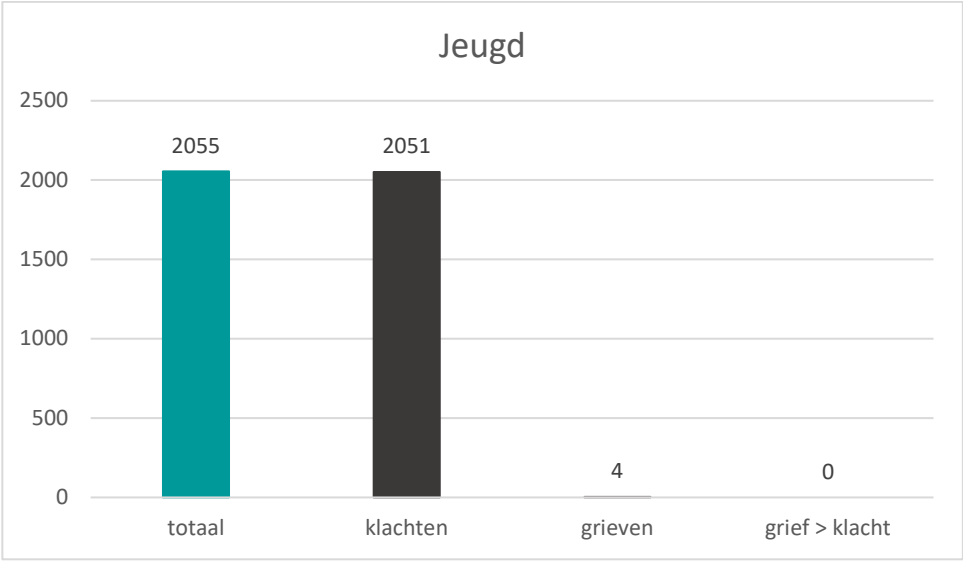
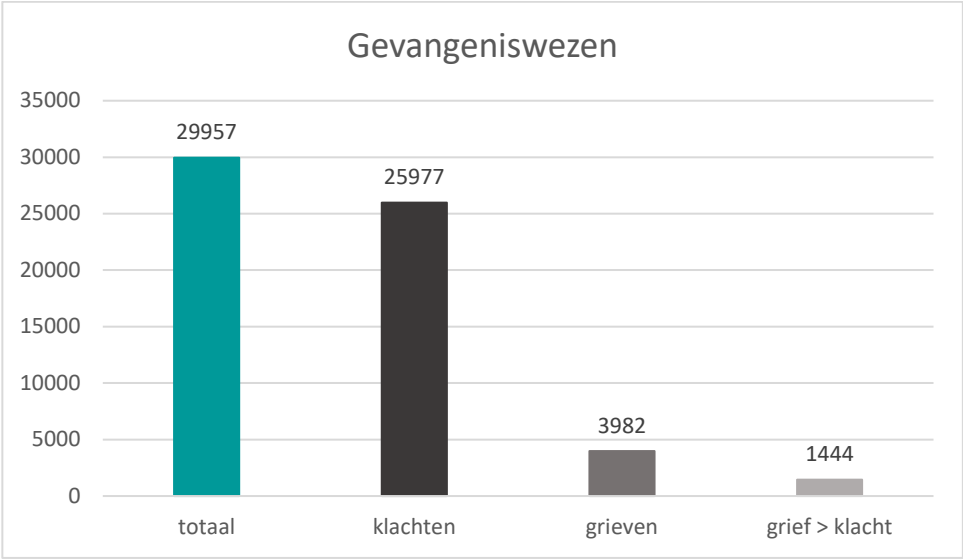
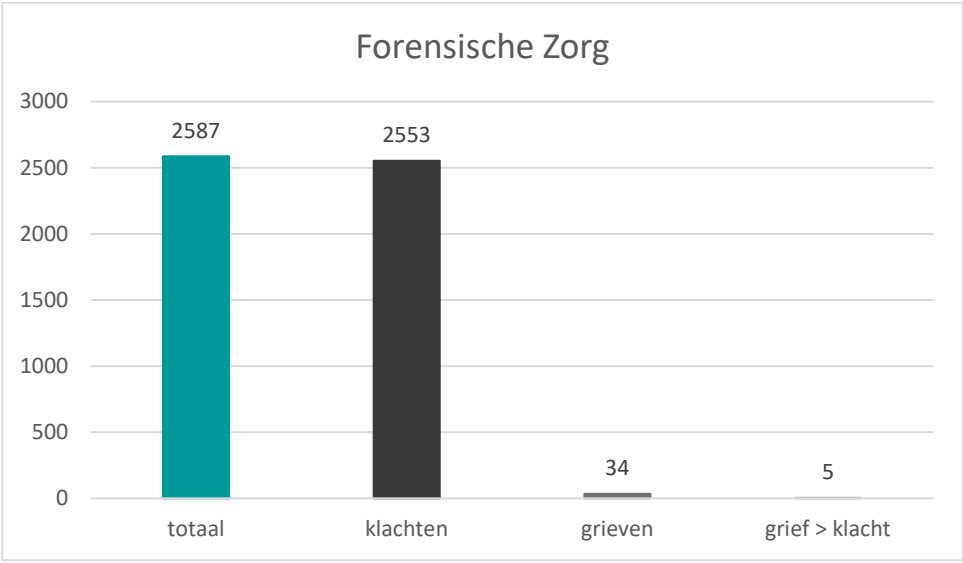
Totaal

8.2 Jaaroverzicht 2024 klachten, grieven en grief naar klacht per sector

Met ingang van 1 januari 2021 is de Veegwet in werking getreden. Onderdelen van de Veegwet zijn het beklagrecht voor de CvT bij de Dienst Vervoer & Ondersteuning en de formele bemiddeling in de Pbw. Dit betekent dat er met ingang van 1 januari 2021 niet alleen klachten, maar ook grieven geregistreerd worden.

8.3 Jaaroverzicht 2024 klachten per sector en per onderwerp

2024		DV&O	DC	Jeugd	Overig	TBS	Volwassenen
Activiteiten (arbeid)	1648		2			49	1597
Activiteiten (diversen)	1649		28	129		28	1464
Activiteiten (luchten)	1039		8	147		62	822
Activiteiten (sport)	428		1	25		7	395
Behandeling	216			23		88	105
Bejegening	2347		20	260		142	1925
Bewegingsvrijheid binnen de inrichting	657			81		491	85
BVT - Vrijheidsbeperkende middelen	3	3					
Compensatie	107			6		6	95
Contact buitenwereld (bellen)	1123		4	60		145	914
Contact buitenwereld (bezoek)	1766		5	39		90	1632
Contact buitenwereld (media)	18			2		1	15
Contact buitenwereld (post)	682		7	3		97	575
Controle	778		15	71		106	586
Dagprogramma, beveiliging en toezicht op maat	1673			40		2	1631
Dienst terugkeer en vertrek	7		5				2
Disciplinaire straf	3183		49	110		4	3020
Dwangbehandeling	194					80	114
Eisen verblijfsruimte	800		2	43		16	739
Geweld	108		2	13		1	92
Informatie/procedure	2750		91	257		225	2177
ISD (interventies + behandeling)	42						42
Nog onbekend	519		6	7		17	489
Ordemaatregel	1282		29	167		87	999
PBW - Onderzoek aan het lichaam	1	1					
PBW - Vrijheidsbeperkende middelen	4	4					
Persoonlijke voorwerpen	2070		51	102		191	1726
Regime	745		42	21		14	668
Rekening courant/zak- en kleedgeld	903		13	20		96	774
Rogatoir verzoek	1957		3	76		136	1742
Schadeverhaal	44			2		5	37
Selectie/overpl. (extern)	383			3		13	367
Selectie/overpl. (intern)	605		25	7		28	545
Time-out	41			34		3	4
Toezicht	38						38
Transport	55		3	1		2	49
Verlaten inrichting	499		1	28		65	405
Verzorging (diversen)	1517		16	59		57	1385
Verzorging (godsdienst, levensovertuiging)	320		1	14		9	296
Verzorging (medische)	1694		53	33		115	1493
Verzorging (persoonlijke)	1212		18	172		109	913
Totaal	35107	8	500	2055		2587	29959

8.4 Jaaroverzicht 2024, per onderwerp met afdoeningsmodaliteit (totaaloverzicht zie bijlage 2)

Onderwerp	Afdoening na rogatoir verzoek	Deels gegrond	Gegrond	Grief afgedaan
Activiteiten (arbeid)		19	189	100
Activiteiten (diversen)		13	135	69
Activiteiten (luchten)		8	146	59
Activiteiten (sport)		5	39	41
Behandeling		1	9	11
Bejegening		4	18	422
Bewegingsvrijheid binnen de inrichting		12	35	2
BVT - Vrijheidsbeperkende middelen			1	
Compensatie		2	8	3
Contact buitenwereld (bellen)	2	8	68	45
Contact buitenwereld (bezoek)		15	105	106
Contact buitenwereld (media)			6	
Contact buitenwereld (post)	1	6	69	18
Controle		12	40	35
Dagprogramma, beveiliging en toezicht op maat		22	192	27
Dienst terugkeer en vertrek				
Disciplinaire straf	2	60	245	11
Dwangbehandeling			5	
Eisen verblijfsruimte		6	41	63
Geweld		2	10	
Informatie/procedure		4	219	257
ISD (interventies + behandeling)			1	1
Nog onbekend	1		2	42
Ordemaatregel		45	123	9
PBW - Onderzoek aan het lichaam				
PBW - Vrijheidsbeperkende middelen			1	
Persoonlijke voorwerpen	1	17	123	127
Regime		3	39	34
Rekening courant/zak- en kleedgeld	1	7	37	54
Rogatoir verzoek	1783			2
Schadeverhaal			2	1
Selectie/overpl. (extern)	1	1	7	8
Selectie/overpl. (intern)		9	26	22
Time-out			1	1
Toezicht			4	1
Transport		1	5	2
Verlaten inrichting		5	42	11
Verzorging (diversen)		1	76	271
Verzorging (godsdienst, levensovertuiging)		1	18	25
Verzorging (medische)	1	3	26	86
Verzorging (persoonlijke)	1	2	52	95
Eindtotaal	1794	294	2165	2061

Onderwerp	Ingetrokken	Ingetrokken na bemiddeling	Ingetrokken ter zitting	Niet ontvankelijk
Activiteiten (arbeid)	537	112	33	212
Activiteiten (diversen)	530	129	31	341
Activiteiten (luchten)	387	85	21	61
Activiteiten (sport)	101	49	6	95
Behandeling	39	34	5	86
Bejegening	535	314	18	768
Bewegingsvrijheid binnen de inrichting	123	69	21	111
BVT - Vrijheidsbeperkende middelen				
Compensatie	31	5	1	13
Contact buitenwereld (bellen)	305	87	29	156
Contact buitenwereld (bezoek)	629	124	50	237
Contact buitenwereld (media)	4	1		4
Contact buitenwereld (post)	176	49	13	124
Controle	223	90	25	118
Dagprogramma, beveiliging en toezicht op maat	520	57	45	188
Dienst terugkeer en vertrek	1	1		1
Disciplinaire straf	808	82	98	232
Dwangbehandeling	31	5	5	12
Eisen verblijfsruimte	283	92	17	86
Geweld	25	8		14
Informatie/procedure	777	232	52	573
ISD (interventies + behandeling)	15	6	2	8
Nog onbekend	140	30	1	188
Ordemaatregel	287	38	14	94
PBW - Onderzoek aan het lichaam				
PBW - Vrijheidsbeperkende middelen				
Persoonlijke voorwerpen	652	257	45	367
Regime	211	49	11	123
Rekening courant/zak- en kleedgeld	313	86	17	169
Rogatoir verzoek	78		14	
Schadeverhaal	16	6	3	6
Selectie/overpl. (extern)	40	11	3	50
Selectie/overpl. (intern)	159	58	10	85
Time-out	13	6		15
Toezicht	5	2		8
Transport	21	3	2	13
Verlaten inrichting	154	26	11	78
Verzorging (diversen)	372	118	16	371
Verzorging (godsdienst, levensovertuiging)	105	23	4	33
Verzorging (medische)	251	96	14	139
Verzorging (persoonlijke)	409	143	17	251
Eindtotaal	9306	2583	654	5430

Onderwerp	Onbevoegd	Ongegrond	Overgedragen	nnb	Eindtotaal
Activiteiten (arbeid)		312	7	127	1648
Activiteiten (diversen)		197	5	199	1649
Activiteiten (luchten)		186	1	85	1039
Activiteiten (sport)		73		19	428
Behandeling		17	2	12	216
Bejegening	1	120	29	118	2347
Bewegingsvrijheid binnen de inrichting		197	2	85	657
BVT - Vrijheidsbeperkende middelen		1	1		3
Compensatie		34	4	6	107
Contact buitenwereld (bellen)		328	5	88	1121
Contact buitenwereld (bezoek)	3	359	3	135	1766
Contact buitenwereld (media)				3	18
Contact buitenwereld (post)	1	152	7	66	682
Controle		183	2	49	777
Dagprogramma, beveiliging en toezicht op maat		406	11	205	1673
Dienst terugkeer en vertrek			4		7
Disciplinaire straf	2	1315	22	306	3183
Dwangbehandeling	3	112	12	9	194
Eisen verblijfsruimte		143	5	64	800
Geweld	1	30	2	16	108
Informatie/procedure	10	428	41	155	2748
ISD (interventies + behandeling)	1	7	1		42
Nog onbekend	4	14	43	59	524
Ordemaatregel	5	490	6	171	1282
PBW - Onderzoek aan het lichaam	1				1
PBW - Vrijheidsbeperkende middelen	1	2			4
Persoonlijke voorwerpen	5	250	90	136	2070
Regime	2	189	18	64	743
Rekening courant/zak- en kleedgeld	1	101	65	51	902
Rogatoir verzoek	1		26	53	1957
Schadeverhaal		8	1	1	44
Selectie/overpl. (extern)	9	26	210	17	383
Selectie/overpl. (intern)	4	147	32	53	605
Time-out		5			41
Toezicht		5	2	11	38
Transport	1	3	1	3	55
Verlaten inrichting	4	113	11	45	500
Verzorging (diversen)	2	191	21	78	1517
Verzorging (godsdienst, levensovertuiging)		67	2	42	320
Verzorging (medische)	20	142	843	75	1696
Verzorging (persoonlijke)	1	165	11	65	1212
Eindtotaal	83	6518	1548	2671	35107

8.5 Top 5 onderwerpen per sector in 2024

2024	Det.Centrum	Informatie/procedure	91
		Verzorging (medische)	53
		Persoonlijke voorwerpen	51
		Disciplinaire straf	49
		Regime	42

2024	Jeugd	Bejegening	260
		Informatie/procedure	257
		Verzorging (persoonlijke)	172
		Ordemaatregel	167
		Activiteiten (luchten)	147

2024	TBS	Bewegingsvrijheid binnen de inrichting	491
		Informatie/procedure	225
		Persoonlijke voorwerpen	191
		Contact buitenwereld (bellen)	145
		Bejegening	142

2024	Volwassenen	Disciplinaire straf	3020
		Informatie/procedure	2177
		Bejegening	1925
		Rogatoir verzoek	1742
		Persoonlijke voorwerpen	1726

Bijlage 1;

Overzicht commissies van toezicht d.d. 31-12-2024

01. Centrum voor Transculturele Psychiatrie Veldzicht
02. Detentiecentrum Rotterdam
03. Detentiecentrum Schiphol
04. DV&O
05. Forensisch Centrum Teylingereind
06. FPC De Kijvelanden
07. FPC De Oostvaarderskliniek
08. FPC De Rooyse Wissel
09. FPC Mesdag
10. FPC Pompestichting, locaties Nijmegen, Vught en Zeeland
11. JC Zaanstad
12. JJI Lelystad
13. Militair Penitentiair Centrum Stroe
14. PI Achterhoek
15. PI Almelo, locatie De Karelskamp
16. PI Alphen aan den Rijn, locaties Eikenlaan en Maatschapslaan
17. PI Arnhem
18. PI Dordrecht
19. PI Grave, locatie Oosterhoek
20. PI Haaglanden, locatie Scheveningen
21. PI Heerhugowaard, locatie Zuyder Bos
22. PI Krimpen aan den IJssel
23. PI Leeuwarden
24. PI Lelystad
25. PI Middelburg, locatie Torentijd
26. PI Nieuwegein
27. PI Nieuwegein, locatie Zeist
28. PI Rotterdam, locatie De Schie
29. PI Rotterdam, locatie Hoogvliet
30. PI Sittard
31. PI Ter Apel
32. PI Utrecht, locatie Nieuwersluis
33. PI Veenhuizen, locaties Esserheem, Klein Bankenbosch, Norgerhaven, JJI De Haven
34. PI Vught
35. PI Zuid-Oost, locatie Roermond
36. PI Zuid-Oost, locatie Ter Peel
37. PI Zwolle
38. Pieter Baan Centrum
39. RJJ De Hartelborgt
40. RJJ De Hunnerberg
41. RJJ Den Hey-Acker
42. FPC Van der Hoevenkliniek
43. RJJ DE Haven

Bijlage 2;

Klaver 2024 -
beslissingen.pdf